

ΟΙ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΠΡΟΣ ΔΙΕΘΝΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ «ΨΕΥΔΟΚΡΑΤΟΥΣ» ΣΤΗΝ ΒΟΡΕΙΟ ΚΥΠΡΟ

Του Ευάγγελου Γριβάκου, Αντιστρατήγου ε.α – Νομικού

Σύμφωνα με την Αρχή «της κρατικής ισότητας» του Διεθνούς Δικαίου (Δ.Δ.) και την «συστατική θεωρία», προκειμένου ένα κράτος να αποκτήσει διεθνή νομική υπόσταση, θα πρέπει να τύχει της «Αναγνώρισης» των λοιπών κρατών-μελών της Διεθνούς Κοινότητας, η οποία γίνεται de jure και με μονομερή δικαιοπραξία, μπορεί, όμως, να γίνει και de facto, όπως με την έναρξη εμπορικών σχέσεων μεταξύ των κρατών ή την ανταλλαγή εκπροσώπων.

Το Δ.Δ. δεν προσδιορίζει τον αριθμό των κρατών των οποίων η Αποδοχή απαιτείται για το κύρος της Αναγνώρισης. Υποστηρίζεται ότι ένας «λογικός» αριθμός θα μπορούσε να αναφέρεται σε πλειοψηφία κρατών ικανή, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, να το «στεριώσει» στην Διεθνή Κοινότητα. Πάντως, η εισδοχή του στον ΟΗΕ συνιστά βάσιμο κριτήριο για την ύπαρξη και αποδοχή του. Τυχόν παράβαση κανόνων αναγκαστικού Δ.Δ. (jus cogens) εκ μέρους του κράτους, και ιδίως εκείνων που απαγορεύουν προσφυγή στην βία, παράγει δικαιώματα και προϋποθέσεις αρνήσεως της Αποδοχής του. Ο κανόνας αυτός εφαρμόζεται ευρέως από τα Διεθνή Όργανα και θα τον συναντήσουμε στην συνέχεια αναφορικά με την Κύπρο.

Η πολιτική διαμελισμού της Κύπρου ανάγεται στην δεκαετία του '50 και περατώνεται με την λήξη του απελευθερωτικού αγώνα, την υπογραφή των Συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου του 1959 και την Ανακήρυξη της Κύπρου ως ανεξάρτητης Δημοκρατίας, τον Αυγ. 1960.

Το Σύνταγμα της νεοσύστατης Κυπριακής Δημοκρατίας έδωσε μεγαλύτερη δυνατότητα στους Τουρκοκύπριους (Τ/Κ) να επιδιώξουν τον εθνικό διχασμό, με επιστέγασμα, **το 1963, να αποχωρήσουν από την νόμιμη Κυβέρνηση και τους θεσμούς της Χώρας**. Έκτοτε και μέχρι το 1967 πραγματοποιήθηκαν ένοπλες σποραδικές διακοινοτικές συγκρούσεις, συνοδευόμενες με απειλές της Τουρκίας για εισβολή. Το 1965, ο

ειδικός μεσολαβητής των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) για την Κύπρο Γκάλο Πλάζα, με Έκθεσή του προς τον Γενικό Γραμματέα (Γ.Γ./ΟΗΕ), απέρριψε την ιδέα της διχοτόμησης και υπαινίχθηκε ότι η τουρκοκυπριακή ηγεσία ακολουθούσε πολιτική αυτοαπομόνωσης με αποσχιστικές επιδιώξεις. Η Τουρκία απέρριψε την Έκθεσή και προκάλεσε την... παραίτηση του Πλάζα (!!).

Το χρονικό διάστημα 1968-1974 χαρακτηρίζεται από σημαντική πρόοδο στις διακοινοτικές συνομιλίες υπό την αιγίδα των Η.Ε. και σταδιακή εξαφάνιση της βίας. Στις 20 Ιουλ. 1974, η Τουρκία εισέβαλε στην Νήσο προφασιζόμενη παράβαση του άρθρου 4 της «Συνθήκης των Εγγυήσεων». Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ (Σ.Α./ΟΗΕ) με το **353 Ψήφισμά του** έκανε έκκληση για εκεχειρία και αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων, πλην εκείνων που στάθμευαν στην Νήσο βάσει Διεθνών Συμφωνιών. Η εκεχειρία τέθηκε σε εφαρμογή στις 23 Ιουλίου 1974 αλλά ήταν μονομερής. Οι Τούρκοι συνέχισαν να αποβιβάζουν δυνάμεις στην Νήσο και να επεκτείνονται στην ενδοχώρα. Ακολούθησαν δύο γύροι διαβουλεύσεων υπό την αιγίδα των Η.Ε. κατά τις οποίες η Τουρκία, υπό την απειλή των όπλων, προέβαλε αιτήματα που συγχρόνως αποτελούσαν και τα πραγματικά αίτια της εισβολής: **Ομοσπονδιακή λύση, ανταλλαγή πληθυσμού και το 34% των κυπριακών εδαφών να ελέγχονται από Τουρκοκύπριους.**

Λίαν πρωί της 14^{ης} Αυγούστου 1974 οι συνομιλίες καταρρέουν, η Ελλάδα δηλώνει αποχώρηση από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ και οι τουρκικές δυνάμεις εξαπολύουν τον “ΑΤΤΙΛΑ-2”. Την επόμενη (15 Αυγούστου) ο εχθρός καταλαμβάνει την Αμμόχωστο, αποκόπτει ολόκληρη την χερσόνησο της Καρπασίας και το Σ.Α./ΟΗΕ, με νέα **Ψηφίσματα (357-360)**, ζητά την κατάπαυση του πυρός και την ειρηνική επίλυση του θέματος. Το απόγευμα της τελευταίας ημέρας επιχειρήσεων (16 Αυγούστου) με την κατάληψη της Μόρφου υπογράφεται νέα εκεχειρία αλλά τα αποτελέσματα για τον Ελληνισμό καταγράφονται οδυνηρά: **Κατοχή του 37% του εδάφους στην Βόρειο Κύπρο και εκτοπισμός 120.000 Ελληνοκυπρίων από τις πατρογονικές εστίες τους.**

Αμέσως μετά την εισβολή, η Τουρκία ξεκίνησε την εδραίωση των διχοτομικών της σχεδίων με τον συστηματικό “αφελληνισμό” των Κατεχομένων. Ως παραδείγματα αναφέρονται **μόνον η δημογραφική αλλοίωση του πληθυσμού** (εκτοπισμός Ελληνοκυπρίων από τις εστίες τους, υποχρεωτική μετακίνηση Τουρκοκυπρίων από το νότιο τμήμα της νήσου στο βόρειο κατεχόμενο, εγκατάσταση χιλιάδων εποίκων από Τουρκία) και **η λεηλασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Νήσου** (αλλαγή τοπωνυμίων στα τούρκικα, λεηλασία Εκκλησιών ή μετατροπή τους σε τζαμιά, σκοπούμενη αδιαφορία για την καταστροφή αρχαίων μνημείων, παράνομες αφαιρέσεις έργων τέχνης κλπ). Οι εν λόγω πράξεις απαγορεύονται από τα σχετικά συμβατικά κείμενα (Κανονισμοί Σύμβασης της Χάγης (IV) του 1907 και Σύμβαση Γενεύης (IV) του 1959) και από το Εθιμικό Δίκαιο, έχουν δε χαρακτηρισθεί, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Κα-

ταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, ως «εγκλήματα πολέμου» για τα οποία η Τουρκία ποτέ δεν έχει καταδικασθεί.

Από το 1974, οι διαδοχικοί γύροι συνομιλιών μεταξύ των δύο Κοινοτήτων προσέκρουσαν στην αδιαλλαξία της τουρκικής/ τουρκοκυπριακής πλευράς. Στις 17 Ιουν. 1983, η τουρκοκυπριακή συνέλευση διακήρυξε « την διακριτή αυτοδιάθεση του τουρκικού πληθυσμού της Κύπρου». Η Πράξη αυτή απετέλεσε το πρελούδιο της Διακήρυξης από την τότε τουρκοκυπριακή ηγεσία υπό τον Ραούφ Ντεκτάς ενός ψευδοκράτους με ονομασία «**Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου- ΤΔΒΚ**), στις 15 Νοε. 1983.

Οι Τ/Κ πολιτικοί τότε υποστήριξαν ότι η Κυπριακή Δημοκρατία, ήδη από το 1964, είχε απωλέσει τον διακοινοτικό της χαρακτήρα και λειτουργούσε απλώς ως **αμιγής ελληνοκυπριακή Διοίκηση, με περιορισμένο έλεγχο της Νήσου**. Κατά συνέπεια- πάντοτε κατά τους Τ/Κ -η ανακηρυχθείσα « Τουρκική Δημοκρατία» τους δεν θεωρείται «Απόσχιση» από ενιαίο κράτος (το κυπριακό), αλλά ανάδειξη μιας **οντότητας τελούσης σε εκκρεμότητα από το 1964**, που μπόρεσε να εξασφαλίσει ενιαία εδαφική βάση χάρη στην τουρκική επέμβαση και θα αποκτήσει διεθνή προσωπικότητα όταν στην Κύπρο συσταθεί ομοσπονδιακό κράτος με δύο ισότιμα μεταξύ τους κράτη.

Οι ανωτέρω ισχυρισμοί είναι ανυπόστατοι διότι ότι η Κύπρος, αδιαλείπτως από το 1960, υφίσταται ως κράτος αναγνωρισμένο διεθνώς με αυθύπαρκτη κρατική εξουσία, ισότιμο μέλος του ΟΗΕ και άλλων Διεθνών Οργανισμών, πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πλην, όμως, με το βόρειο μέρος της Επικράτειάς της θεωρούμενο από την Διεθνή Κοινότητα ως **κατεχόμενο βιαίως από ξένη στρατιωτική δύναμη (την τουρκική)**. Εδώ έχουμε κατάφωρη παραβίαση του **Χάρτη των Η.Ε. (άρθρο 2 παράγρ. 4)** που ρητώς απαγορεύει οποιασδήποτε μορφής προσβολές της ανεξαρτησίας των κρατών - μελών του και θεωρεί ως μη νόμιμη κάθε εδαφική μεταβολή προκαλούμενη από χρήση βίας (βλ. και Απόφαση Γ.Σ./ΟΗΕ/ 3-12-1970 «Περί των Αρχών του Δ.Δ. που διέπουν τις φιλικές σχέσεις και την συνεργασία μεταξύ των κρατών» και Απόφα-

ση του Σ.Α./ΟΗΕ / 12 Δεκ. 1981 εκδοθείσα κατόπιν Εξαγγελίας του Ισραήλ ότι προσαρτά κατεχόμενα εδάφη της Συρίας στα υψίπεδα του Γκολάν).

Η αντίδραση της Διεθνούς Κοινότητας υπήρξε άμεση. Το Σ.Α./ΟΗΕ με το **541/18 Νοε. 1983 Ψήφισμά του (U.N Doc.5C/RES/541 Nov. 18, 1983, παρ.7)**, ζήτησε την εφαρμογή των Ψηφισμάτων 385 (1974) και 367 (1975), εξέφρασε «την θλίψη και την ανησυχία του για την μονομερή Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας» και την καταδίκασε «ως μη παράγουσα κανένα έννομο αποτέλεσμα, αντίθετη με το Διεθνές Δίκαιο και ασυμβίβαστη με τις Συνθήκες Ζυρίχης-Λονδίνου 1960 και την Συνθήκη Εγγυήσεων». Με το Ψήφισμα αυτό ο Διεθνής Οργανισμός, επικαλούμενος την Αρχή του Διεθνούς Δικαίου «**ex injuria jus non oritur**» (=από **παράνομία δεν μπορεί να προκύψει έννομο αποτέλεσμα**), επιβεβαιώνει ότι, ο λαός και η εξουσία που έχουν εγκατασταθεί στα «Κατεχόμενα», δεν μπορούν να αντλήσουν νομιμότητα και διεκδίκηση πολιτικής εκπροσώπησης από το διαμορφωθέν εκεί νέο status quo, τουλάχιστο όσο διαρκεί η τουρκική κατοχή.

Η Τουρκία αναγνώρισε πάραυτα την ΤΔΒΚ. Αποπειράθηκαν να την ακολουθήσουν το **Μπαγκλαντές και το Πακιστάν** αλλά, μετά τις διεθνείς αντιδράσεις, υπαναχώρησαν. Τελικά κανένα μέχρι σήμερα κράτος δεν την έχει αναγνωρίσει με την συγκεκριμένη ονομασία. Το μόνο που κατόρθωσαν οι Τ/Κ Αρχές από πλευράς διεθνούς παραστάσεως ήταν τα δικαιώματα λειτουργίας Γραφείων σε τρίτα κράτη για την διατήρηση επαφών με τους Τ/Κ της Διασποράς. Στην απομόνωση της ΤΔΒΚ συνέβαλαν αποφασιστικά οι συντονισμένες διπλωματικές ενέργειες Ελλάδος- Κύπρου και ο ΟΗΕ που με το **550/11 Μαΐου 1984 Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας** καταδίκασε «κάθε αποσχιστική ενέργεια των Τούρκων ή των Τ/Κ, (περιλαμβανομένης και της ανταλλαγής πρέσβων μεταξύ τους)», κήρυξε αυτήν παράνομη και άκυρη και ζήτησε την άμεση ανάκλησή της. Παράλληλα επανέλαβε την έκκλησή του προς όλα τα κράτη «να μην αναγνωρίσουν το δήθεν κράτος της αυτοαποκαλούμενης “ΤΔΒΚ” και να μην διευκολύνουν με οποιοδήποτε τρόπο την προαναφερθείσα αποσχιστική οντότητα».

Τις δεκαετίες '80 και '90, η Ελληνική διπλωματία, με αφορμή το Κυπριακό, επανειλημμένα πρόβαλε σοβαρές επιφυλάξεις σχετικά με την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας. Στην Διάσκεψη, όμως, του **Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ελσίνκι 10 και 11 Δεκ. 1999**, η Αθήνα προώθησε την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), έστω και χωρίς να υπάρχουν προτάσεις επίλυσης του Κυπριακού και συμφώνησε για την πρόοδο της διαδικασίας ένταξης της Τουρκίας, ανεξάρτητα από τις ελληνοτουρκικές διαφορές. Θετικό αποτέλεσμα των διπλωματικών αυτών ελιγμών ήταν η επίτευξη της πλήρους ένταξης της Κύπρου στην Ένωση, την Πρωτομαγιά του 2004.

Προ της ένταξης, τον Μάρτιο 2004, ο Γ.Γ./ΟΗΕ Κόφι Ανάν, απέστειλε στα εμπλεκόμενα Μέρη το τελικό κείμενο ενός Σχεδίου (το γνωστό «Σχέδιο Ανάν») για επίλυση του Κυπριακού με προβλέψεις: **α) Ένα «μικτό» σύστημα Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας, με Ομοσπονδία και Συνομοσπονδία, όπως την επεδίωκαν οι Ε/Κ και οι Τ/Κ, αντίστοιχα. β) Αδύναμη κεντρική κυβέρνηση και μια μόνο κυριαρχία, αποκλειομένης της ενώσεως των δύο Κοινοτήτων που επεδίωκαν οι Ε/Κ ή της Διχοτόμησης (ταξίμ), ευσεβούς πόθου των Τ/Κ. γ) Κατανομή εδάφους 72:28, περίπλοκη φόρμα για εκτοπισμένους, παραμονή στο κυπριακό έδαφος 45.000 Τούρκων εποίκων.**

Στις **24 Απρ. 2004** το Σχέδιο Ανάν τέθηκε υπό την κρίση του Κυπριακού Λαού με Δημοψήφισμα. Κατ' αυτό, οι μεν Ε/Κ απέρριψαν το Σχέδιο σε ποσοστό 76%, οι δε Τ/Κ το ενέκριναν σε ποσοστό 65%. Η αποτυχία του Σχεδίου Ανάν σήμανε και την συνέχιση της διεθνούς απομόνωσης της «ΤΔΒΚ» και, συγχρόνως, την αντικειμενική αδυναμία του ΟΗΕ να επιβάλει την θέλησή του στα κράτη-μέλη για την επίλυση των μεταξύ τους διαφορών.

Ας έλθουμε τώρα στην σύγχρονη εποχή. Ο νέος ηγέτης των Τ/Κ από τις εκλογές της 18^{ης} Οκτωβρίου 2020 **Ερσίν Τατάρ**, πιστό φερέφωνο του Ταγίπ Ερντογάν, μετά την εκλογή του δήλωσε ότι προτάσσει ως λύση το μοντέλο **«των δύο κρατών διπλής κυριαρχίας»**, απαίτησε αναπροσαρμογή των συνόρων «αλλά όχι με όρους που θα μετέτρεπαν τους

Τ/Κ σε πρόσφυγες», συμβούλευσε τους Ε/Κ να προσφύγουν στην « Επιτροπή Ακίνητης Περιουσίας» για την διεκδίκηση των περιουσιών τους στα Κατεχόμενα σύμφωνα με τις Αποφάσεις του ΕΔΑΔ και διαβεβαίωσε ότι «δεν θα αποδέχονταν ποτέ μια Συμφωνία που δεν θα διαιώνιζε την πραγματική εγγύηση της Τουρκίας» (σ.σ. αποδέχθηκε, δηλαδή, την συνέχιση της κατοχής της Νήσου από τα τουρκικά στρατεύματα). Αναφορικά με την εξερεύνηση των υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες περιοχές δικαιοδοσίας της Νήσου είπε ότι οι προτάσεις του προς τους Ε/Κ ήταν «για συνεργασία και συνεταιρισμό», αλλά η απάντησή τους ήταν: «Θα πράξουμε ό,τι επιθυμούμε και αν συμφωνείτε μαζί μας θα σας δώσουμε κάτι, αλλά θα αποκλείσουμε την Τουρκία».

Στο ίδιο «μήκος κύματος» δηλώσεων κινήθηκε και ο Ερντογάν ο οποίος, με την ευκαιρία της 37^{ης} επετείου της «ίδρυσης» του ψευδοκράτους, κατέστησε σαφές ότι «**θεωρεί παρελθόν την λύση του ΟΗΕ για Διζωνική-Δικοινοτική Ομοσπονδία**» (!!) και **δέχεται να συζητήσει «μόνο στην λογική βάση των δύο κρατών και της εθνικής ισονομίας»**. Ωστόσο, ο Τούρκος Πρωθυπουργός αντιλαμβάνεται ότι για να αλλάξει το πλαίσιο του ΟΗΕ θα πρέπει να αναβαθμίσει το διεθνές status quo του ψευδοκράτους και μια τέτοια αναβάθμιση μπορεί να υλοποιηθεί μόνο όταν υπάρξει ο προαναφερθείς «λογικός αριθμός» των κρατών που θα το αναγνωρίσουν.

Σήμερα δύο κράτη θεωρούνται εγγύτατα προς την Αναγνώριση. Το πρώτο είναι το **Αζερμπαϊτζάν**, ένα κράτος με πληθυσμό φυλετικά συγγενή προς τον τουρκικό, το οποίο, στον πρόσφατο πόλεμο κατά της Αρμενίας για το **Ναγκόρνο Καραμπάχ**, («**Άρτσαχ**», για τους Αρμένιους), υποστηρίχθηκε καταφανώς από την Τουρκία. Ο Αζέριος στρατός θα είχε σταματήσει την προέλαση του ως την εδαφική γραμμή που του είχε χαράξει η Ρωσία, όμως, κατόπιν τουρκικής παρέμβασης, συνέχισε τις επιχειρήσεις και μέχρι την 10^η Νοεμβρίου 2020 κατέλαβε σημαντικό μέρος του αρμενικού θύλακα του Ναγκόρνο Καραμπάχ. Στον απόηχο της βοήθειας αυτής ο Ερντογάν πιέζει τώρα τον Αζέρο Πρόεδρο Ιλχάμ Αλίγεφ να προχωρήσει στην Αναγνώριση της ΤΔΒΚ. Το δεύτερο κράτος είναι η **Λιβύη**. Ο Πρωθυπουργός της Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας

(GNA) Φαγιέζ αλ-Σάραζ έχει υπογράψει «λευκή επιταγή» προς στον Ερντογάν, σε ανταπόδοση των πολεμικών επιτυχιών τις οποίες ο τελευταίος του εξασφάλισε με παράνομη ενίσχυση με στρατεύματα και βαριά οπλικά συστήματα που κατοχύρωσαν την συνέχιση της παραμονής του στο αξίωμα. Όλες οι ενδείξεις δείχνουν ότι ο Τούρκος Πρόεδρος σύντομα θα εξοφλήσει την «επιταγή» του για την Αναγνώριση της «ΤΔΒΚ».

Αν όντως τα δύο αυτά κράτη προχωρήσουν στην Αναγνώριση, τότε θα ακολουθήσει το «ντόμινο» και άλλων κρατών, φιλικών προς την Τουρκία, όπως Τουρκμενιστάν, Πακιστάν, Κατάρ, Μπαγκλαντές, Σομαλία, πιθανώς και η Κίνα, λόγω των θεαματικά αναπτυσσόμενων τουρκοκινεζικών οικονομικών και διπλωματικών σχέσεων.

Η διεθνής Αναγνώριση θα ισχυροποιήσει τις διεκδικήσεις της ΤΔΒΚ στις θαλάσσιες ζώνες (ΑΟΖ και χωρικά ύδατα) της Κύπρου, ενώ ο Τατάρ θα ενεργεί ως διεθνώς αναγνωρισμένος ηγέτης, απαιτώντας ισότητα κατά τις διαπραγματεύσεις. Ο Ερντογάν, απαλλαγμένος από τις δεσμεύσεις των καταδικαστικών Αποφάσεων και Ψηφισμάτων του ΟΗΕ, θα οδηγήσει τις συνομιλίες για το Κυπριακό σε ναυάγιο και θα προχωρήσει στην Ενσωμάτωση της «ΤΔΒΚ» - ως κράτους πλέον- στην Τουρκία ή θα την καταστήσει επίσημα, με διεθνή σύμβαση, Προτεκτοράτο αυτής, προκαλώντας, έτσι, την οριστική διχοτόμηση της Κύπρου.

Χρέος της Ελληνικής και Κυπριακής διπλωματίας είναι να αγρυπνούν συντονισμένες, να μην αιφνιδιασθούν από απρόοπτες εξελίξεις και να βρουν αποτελεσματικούς τρόπους άσκησης πίεσης προς κράτη και Οργανισμούς για την πρόληψη και αποτροπή της Αναγνώρισης και των εθνικά επαχθών αποτελεσμάτων της.